

Scenă din spectacolul „Opțiune” de I. Bondarev

carpeti de peste hotare

TEATRUL „V. F. KOMISSARJEVSKAIA” DIN LENINGRAD

Celor două spectacole prezentate la București de Teatrul „V. F. Komissarjevskaja” li se poate găsi o temă comună: raportul dintre individ și istorie, văzut ca un conflict între aspirația umană spre confort etic și necesitatea opțiunilor categorice, sfîșietoare, impuse de timp și de timpuri. Rigoarea dar și pasiunea dezbaterii, consistența argumentelor și dramatismul întrebărilor au conferit ținută intelectuală și carat artistic unor spectacole angajate în descifrarea tulburătoarei aventuri a spiritului, dornic să înțeleagă rostul omului și rosturile vieții. Dacă întregul poate fi judecat după parte,

colectivul prezent la București ni s-a părut a reprezenta tradițiile unei arte realiste, militante, deschisă către modalitățile de exprimare modernă în măsura în care ele se integrează organic propriei experiențe umane și artistice.

Piesa **Țarul Feodor Ioannovici** de A. K. Tolstoi este partea mediană a unei trilogii care începe cu **Moartea lui Ioann cel Groaznic** și se termină cu **Țarul Boris**. Ea este reprezentată integral, în trei seri consecutive, pe scena teatrului. Dramaturgul secolului XIX își focalizează atenția asupra tragediilor unui ev de mijloc întunecat și sîngeros, permițînd regizorului din secolul nostru — Ruben S. Agamirzian, artist al poporului al U.R.S.S. — să judece epoca aceea din punctul de vedere al epocii acesteia. Decorul semnat de E. S. Kocerghin (artist emerit al R.S.F.S.R.) este prima imagine care permite și provoacă legătura peste ani: cadrul evocă istoria fără a-i reconstitui arheologic amănuntele, realizînd dimensiunea maiestuoasă a locului și a timpului cu care se confruntă fragilitatea ființei omenesti. Apariția saltimbancilor și comentariul lor (extras dintr-un poem al aceluiași autor) despre deșertăciunea schimbărilor și perena aroganță a puterii, despre umilință ca modalitate de apărare a celor slabi oferă cheia viziunii regizorale, care descifrează amănuntele unui episod încadrîndu-l în imaginea întregului.

Din punctul de vedere al speciei, țarul Feodor este un accident: în șirul unor țari autocrați și vizionari, luptînd împotriva dușmanului dinăuntru și din afară fără a mai ține nici socoteala vicțiilor omenesti, nici cumpăna dreptății, acest om cu trupul și sufletul lovit de boală e scutit de maladia puterii. Treburile statului îl plictisesc pentru că nu le înțelege, conflictele dintre forțele reacțiunii

și ale progresului îl îndurerează pentru că nu vede în ele decît încăpăținare și minie. Spre deosebire de tatăl său, care a fost „groaznic”, Feodor e bun, dar bunătața lui e cea a unui suflet lipsit de intuiția răului, a unei generozități frustrate de înțelepciune. Viața scenică a acestui personaj este construită cu mijloace foarte expresive de către V. V. Osobik (artist emerit al R.S.F.S.R.) nimicnicia fizică și inferioritatea intelectuală jucate la limita dintre măsură și exces naturalist oferă un fond tragic iluminărilor inutile și elanurilor zadarnice ale țarului, patetic în condiția sa de înstrăinat al puterii care „îl posedă” și îl depășește. Un adevăr straniu și greu de acceptat la prima vedere ne propune acest personaj — imagine a sublimului degradat de conjunctură, purtînd zgomotul și furia istoriei spre locurile publice sau tainice de execuție cu inocența și neîndemînarea lumescă a unui sfînt. În rolul țarinei Irina, T. M. Abrosimova (artistă emerită a R.S.F.S.R.) compune cu o mare economie de mijloace portretul femeii inteligente și pasionate, victimă a unor împrejurări cărora li se supune fără a-și pierde demnitatea. Înfruntarea dintre Boris Godunov (S. N. Landgraf, artist al poporului al R.S.F.S.R.) și Cneazul Suiskii (M. M. Matveev, artist emerit al R.S.F.S.R.) polarizează conflictul. Cinismul fanatic al primului, devotamentul miop al celui de-al doilea sînt într-o opoziție ireductibilă. Jucate într-o înaltă tensiune emoțională, scenele dintre cei doi ilustrează și explică destinul tragic al țarului Feodor. Din distribuția foarte numeroasă condusă cu mîna sigură în alcătuirea unui ansamblu unitar mai trebuie neapărat citați I. I. Krasko, artist emerit al R.S.F.S.R. (Cneazul Vasili Suiskii), V. I. Cemberg, artistă a poporului a R.S.F.S.R. (pețitoarea Vasiliisa Volhova), pentru modul în care izbutesc să individualizeze destinul personajelor.

Spectacolul realizat cu dramatizarea romanului *Opțiune* de I. Bondarev dovedește aceeași vocație civică, aceeași necesitate de a îngloba scena în circuitul dezbaterilor contemporaneității. Din nou regizorul Ruben Agamirzian a alcătuit un spectacol precis, viguros, folosind cu îndrăzneală convenția timpului și a locului. Acțiunea se petrece azi. Dar ziua de azi e legată cu vizibile dar și nevăzute fire de cea de ieri, de opțiunile momentelor de răscruce sesizate sau nu ca atare. Atunci, în anul 1942, încercuit de dușmani și în conflict cu superiorii săi, locotenentul Ilia Ramzin a ales, în locul morții sigure, o viață incertă. A supraviețuit războiului și exilului și iată-l acum acasă, în vizită la Moscova, preferînd si-

Scenă din spectacolul „Țarul Feodor Ioannovici” de A. K. Tolstoi

nuciderea perspectivei unei vieți confuze. Cu o deosebită măiestrie transmite S. N. Landgraf starea contradictorie a personajului siguranta de sine a omului care a renunțat la rai știind totul despre iad, și chinuitoarea neliniște a ultimei opțiuni. Actorul își asumă drama personajului acordîndu-i bărbătească demnitate, profundă trăire și spectaculoasă inteligență. Partenerul său de dialog, pictorul Vasiliev (V. M. Sokolov, artist emerit al R.S.F.S.R.) încearcă să introducă un element de raționalitate în vîlmășagul evenimentelor și actorul propune spectatorului o imagine cu care acesta din urmă se poate ușor identifica. O mamă încremenită în durerea provocată de alegerea fiului (G. P. Korotkevici — artistă a poporului a R.S.F.S.R.), o soție care-și ascunde suferința provocată de propriile-i opțiuni (T. V. Samarina — artistă emerită a R.S.F.S.R.), o fată care-și etalează spectaculos și cu virtuozitate frămîntarea unei pripite maturizări (E. I. Feodorova) — sînt cele trei ipostaze feminine care justifică, completează, condamnă, explică evoluția celor doi bărbați. Un raisonneur ahtiat după paradoxuri (I. N. Konopački, artist emerit al R.S.F.S.R.) și altul încremenit în propriile-i adevăruri simple (I. I. Krasko, artist emerit al R.S.F.S.R.) oferă un sol hrînit ambiguităților voite ale dezbaterii.

(Continuare la p. 169)

Madalena BOIANGIU

mentul actorilor și punerea în scenă după metoda cel mai practică". Cel care zidise teatrul local la 1872, încuraja astfel „teatrul de societate”. Dar „lipsa sănătății bătrînului redactor” și neplata abonamentelor fac să înceteze apariția pitoreștii reviste.

1886

Theatru. București, 5 oct. — 30 nov. 1886. 1 pe săptămînă. Apare duminică. Format 30×23. Director Th. M. Stoenscu. Redacția și administrația Str. Biserica Enei 1. Tipografia „Revista literară”. Se conservă n-rele 2 (12 oct.), 3 (26 oct.) și 9 (30 nov.) B.A.R. P. II. 40706.

Gazeta ambiționează să reformeze viața teatrului „cauterizîndu-i buba de care suferă”. Apare în atmosfera grupării de la **Literatorul** a lui Al. Macedonski. Atacurile se concentrează asupra directorului Teatrului Național, C. Stăncescu, probabil insensibil la producțiile dramatice ale „splendidei generații”.

Aristizza Romanescu este elogiată într-o melodramă care atunci și mai tirziu „deșerta mahalalele”, **O crimă celebră**. O mostră de stil cronicăresc de la 1886: „În mod general dar, ansamblul piesei, sau mai bine armonia în acțiune, gesturi, dicțiune, mimică și joc de scenă, prezența într-adevăr o întrunare a tuturor elementelor artistice spre a ne da în total rezultatul cel mai satisfăcător”.

1887

Julian-Programme. Numéro extraordinaire. București, 8/20 ian. 1887. Format 23×16. Tipografia „L'Indépendance roumaine”. B.A.R. P.I. 40015.

Număr unic scos în limba franceză de ziarul „L'Indépendance roumaine”, care a organizat la Teatrul Național o reprezentație în beneficiul marelui actor Ștefan Iulian. O amănunțită biografie a celui omagiat semnează cunoscutul cronicar monden Mișu Văcărescu (Claymoor).

1889

Artistul român. „Periodic artistic și literar. Special pentru teatru, circuri,

concerte, muzică și belle-arte”. București, 19 ian. 1889. Format 33×25. Tipografia I. Binder. Se conservă doar primul număr, poate unic. B.A.R. P. II. 40361.

Articolele cu caracter eclectic, nesemnate. Se regretă rapacitatea „divelor” în turneu la noi, care cer sume exorbitante. În „foița” ziarului (foiletonul!) se promite un documentar **Liszt și Barbu Lăutaru**. Știri teatrale și muzicale din mai multe capitale europene.

1891

Anuarul Conservatorului de muzică și declamațiune din București pe anul școlar 1889—1890. București, 1891. Format 20×12. Tipografia Curții regale F. Göbl și fiii, 39 p. (continuă pînă în 1900). B.A.R. P.I. 7142.

Primul anuar al școlii naționale de muzică și teatru înființată la 1864, conținînd diagrama personalului didactic, statistica elevilor, programele școlare etc.

Din 1873, profesorul clasei de declamație este Ștefan Vellescu. Printre elevii din cei trei ani de studii ai anului școlar 1889—1890, se numără Ion Livescu, Ion Brezeanu, Georgescu Achil, Ion Cuțarida, Lucreția Ionescu (Brezeanu).

Programa cursului de declamație. **Anul I:** Principii generale în arta teatrală. Despre declamațiune. Dicțiunea, mecanismul și organele vocii. Observațiuni generale asupra mecanismului și modulărei vocii. Recitări gradate în diferite genuri cu aplicațiunea principiilor explicate. Exerciții. Elemente de mimică. **Anul II:** Dezvoltări asupra artei de a vorbi, studiul rolurilor în scene mici. Definițiunea genurilor în execuțiunea teatrală. Tonul naiv, respectuos, prietenesc, ironic, disprețuitor, rece, batjocoritor, grav, trist, vesel, glumeț etc. Scene din diferiți autori cu dezvoltarea principiilor explicate. Exerciții. **Anul III:** Tragedia, drama, farsa. Explicări asupra acestor genuri de producțiuni scenice. Studiul rolurilor. Critica unui rol din punct de vedere al execuțiunii scenice. Scene sau acte din piese scrise în orice gen teatral. Exerciții.

Ionuț NICULESCU

(Continuare de la p. 153)

În decorul sugestiv și funcțional construit de I. G. Sumbatașvili (artist al poporului al U.R.S.S.) există un spațiu al memoriei și al conștiinței. De acolo, învăluite în ceață, apar cînd și cînd siluetele îmbrăcate în uniformă ale soldaților de acum peste patru decenii. În gesturile lor măsurate, în replicile lor eliptice, în spaima și în curajul lor este sursa întim-

părilor de astăzi. Tot așa cum încrederea în sensul și valoarea actului scenic, așa cum îl practică astăzi colectivul teatrului „V. F. Komissarjevskaja”, își află rădăcina în acel an 1942, cînd în Leningradul asediat de dușmani se năștea acest teatru, pentru a dovedi încă o dată puterea artei de a învinge, prin exprimarea alcătuirii interioare a omului, și foamea, și frigul, și moartea.

169